

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

SUMARI: Les falles, la Casa de València, la «patria chica»...—EDUARD L. CHAVARRI; La música popular espanyola.—BENET TRAVER; Les escoles de Vilarreal en temps antic.—F. CABALLERO I MUÑOZ; H-R. Lenormand, dramaturg d'avantguarda.—VICENT NICOLAU; La Falla —PASQUAL ASINS; Poemes.—ARTUR PERUCHO; Nótules del mes.—EDUARD BUIL: La vengança de l'idiota.—J. M.ª BAYARRI; Evocacions de continuïtat.—Noticiari bibliogràfic.—Notes.

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

PL. BOTANIC, F. 6.^a
VALENCIA

DIRECTOR

ENRIC NAVARRO-BORRAS

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un eixemplar
cada mes.. . . . . 3 PTES.
Protectora (Dos eixem-
plars. . . . . 5 “

Esta classe és feta per tal de que puguem enviar un número de propaganda a un Circul, Biblioteca o amic. Pensen que a València casi tot està per fer i és obra de molts la que's hem proposat

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en absolut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Tots els assumptes; únicament per escrit, a la Direcció.

ASTERISCOS

◆ ◆ ◆ ◆ ADVERTENCIA DE LA DIRECCIÓ

Les persones que ens envien les seues opinions sobre escrits publicats a nostra revista son pregades de fixar-se en l'avís que publiquem des del primer número «CADA AUTOR RESPON, EN ABSOLUT DEL TREBALL QUE SIGNA.» A més recorden quant hem insistit demanant tolerància i esperit d'associació. Açò en TAULA, té més transcendència que a cap altra publicació por qué no és un periòdic de *capelleta* o Societat ni menys d'un Joan Particular.

Un grup d'artistes fa una exposició col·lectiva i el públic la veu i es somriu amb e caricaturista o es deleïta amb el pintor de retrats però, per a cadascú, té el seu juí particular. Això és el que han de fer amb TAULA. La Direcció, a l'admetre originals, és més benigna i tolerant que lo que el seu gust i criteri permeten prou vegades, però no té cap remei a la mà. Dia vindrà que es fassa una Revista perfecta, ara sols es pot fer una Exposició.

◆ ◆ ◆ ◆ ALS SUBSCRIPTORS DE FORA

Per a normalitzar els nostres llibres preguem als pocs subscriptors que resten a remetre l'import del seu abonament, ho fassen quan ans millor bé per girança postal o amb segells de correu.

◆ ◆ ◆ ◆ PRENSA REBUDA

Per primera vegada Revista d'Olot, Mar i Muntanya, La Vanguardia Balear, La Nostra Terra, i les ja conegudes publicacions: Lleida, Oc, L'Eveil Catalan, Ressorgiment, Bolleí de la Societat Arqueològica Luliana, Poble Nou, L'Avi Muné, La Riuada, Vida Lleidatana. Nos. A Nosa Terra. Esta darrera reproduïx paraules nostres en un article titulat «A dinificaci3n do Idioma», pel que es demostra l'identitat de nostres inquietuts i aspiracions.

Inaugurat el servei de *Biblioteca Circulant*, qui s'interese per alguna d'estes revistes pot demanar la col·lecció que tenim.

ESTE NUMERO HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM I

MARÇ 1928

NÚMERO 6

Les falles, la Casa de València, la "patria chica"...

CAP any com el present!

La festa típica de les falles aquirix ufanor. L'ingeni, la gràcia, l'alegre i prolífica Primavera—que a València matineja—tot s'ajunta en esta bella costum de les nostres falles. De totes nostres manifestacions populars cap com esta du la essència, l'ànima del poble.

L'ànima que està parlant als que no volen ser cegos d'enteniment, amb paraules llegendàries, saboroses i, amb eixe regust cassolà que incita i persuadix, està dient com cal fixar-se en la potencialitat vernacular.

El poble ja substantiva el que és seu. Festa, sàtira, costumbrisme, ímpetu... Dóna tot el que té.

Ara que si el poble s'oferix abundantament devem pensar com cal aprofitar els seus impulsos i enmenar los a una idealitat. No val a creure que tots devem fer falles; tampoc parlar mal o en contra d'elles. Ni una cosa ni l'altra.

Pero cadascú tenim una responsabilitat i es poden fletar vaixells i enviar trens especials per a vore falles i damunt fer una forta llabor cultural.

Fa mal al cor de vore l'espectacle oferit per la *Casa de València*, recentment estrenada a Barcelona. No podem passar-ho sense una cridada als valencians que, sens dubte, de bona fe i amb les fadigues de una inauguració premiosa, no han reflexionat en l'alta missió que han mamprés.

Be estava l'haver organitzat un *tren fallero*. Els que viuen anys exilats saben millor que nosaltres qué és el que més pot juntar-los. Pot ser que siga un bon aglutinant el sentimentalisme per a juntar als valencians dispersos. Pero si el nexa, la comunió ha de ser en el diapasó d'alló tan *nostre* (botifarrons de la binsa i all i pebre, etc., etc.) no poden ser amics.

Els discursos de la estrena nos ho han fet temer. Alguns han parlat com els cronistes ocasionals de Masarrojos o Tabernes que recensionen «la volada del *cacherulo* en la colonia valenciana» o coses semblants. Per a eixos pobllets estan bé; per a escriure des de la capital mes vibradora d'Espanya, no. Els nuclis espirituals irradien les seues inquietuts sempre en consonància amb els diversos factors que els integren i modifiquen. Barcelona és la capital d'Espanya de major vida; rep ans que cap altra les vibracions mundials; té tant de comerç intel·lectual amb París o Berlín com amb la resta d'Espanya.

Tot açó dona una avantaja immensa; una visió certera; eixercita un tacte que pot adquirir gran vàlua i estes coses son les que els valencians de la *Casa Valencia* deuen oferir-nos. Poden ser els ressonadors de Valencia; però estan obligats a ser els guiadors. Han de ser com el guaita situat dalt la muntanya que ans que ningú veu congriarse la tempesta; el que primer veu sortir el sol. I si no ho fan així no ens serviran de res. Acabaran organitzant una propaganda hotelera o cosa semblant.

Ha d'haver molta espiritualitat en eixa *Casa* i la menor quantitat d'alló tan *pintoresc* que tanta fama ens ha donat.

No nos han de parlar més de *patria chica*. (¡A estes hores!)

La patria en la ment de qui l'estima és incommensurable. ¿Quí ha mesurat el sentiment o l'afectivitat o la dignitat? Al sigle XX parlar de *patria chica* és de una simpleza de concepció que paralitza.

Hui no hi ha més—no pot haver més, tots ho sabem—que espanyolisme o ibe-risme.

La música popular espanyola

La música popular hispana es presenta influïent en els compositors moderns del país i donant origen a mostres de gallarda vitalitat; és, a demés d'importància notòria el fet de que influïx també aquella música en l'art dels compositors estrangers.

L'empleu d'eixa música, i son estudi, tenen l'interés de quant és germen de noves creacions. Dos aspectes de singular importància podem notar ací: primerament el cultiu de l'art popular que du amb ell una síntesi d'elements ètnic-musicals que donen major originalitat i plenitud a la música espanyola; i després, e's nous elements que amb eixe cultiu pot adquirir la música hispana, impedit-la caure en l'amanerament i en la vulgaritat. Però entenga's bé que al parlar del cultiu de l'art del poble, no es vol dir que els compositors hagen de produir les seues obres com si estes foren producte de la reflexió assolida, producte del juí només: açò seria matar la música. Lo que precisa és que l'artista «senta» íntimament l'ànima musical de la seua raça i que es contemple com fill d'aquella, com fill també del seu país, per a produir obres que tinguen caràcter; i això deurà realitzar-ho de modo natural, ètnic i mai amb artificis naixcuts en la fredor de la raó i triats per insensible voluntat. L'obra d'art ha de ser, sempre, un acte d'amor; i si bé es cert que'n tot acte d'amor humà hi ha un fons conscient, açò no vol dir que'l lliure impuls de la creació haja d'estar realitzat amb l'impassible fredor d'un programa. Sentir-se fill de la seua raça i del seu país, és també «saber-se» fill d'ells, però de un modo artístic, generós i vivent: no de una manera contemplativa i crítica, que açò ja no és amor, sinó peresa, egoisme.

Així, la música artística naixcuda de l'ànima popular tindrà calor i eficàcia mentre directament se inspire en les efusions de la raça, ja utilitzant els mateixos temes populars i formant a base d'ells una tècnica original i vigorosa, o bé creant temes amb llibertat i sense limitacions, encara que sentint-se fill d'aquelles condicions que determinen la personalitat i el caràcter. Estes diferents posicions de l'artista creador davant de la seua raça són les que fan produir obres vàries i originals.

Existix, no obstant, un perill que és més fàcil de comprendre que d'evitar, i és el de cenyir-se excessivament a la forma «literal» en els temes populars (a menys que deliberadament no s'empleen estos com primera matèria plàstica), pues amb això es poden produir obres de «mol·le fet» que enclouen poques possibilitats tècniques, espècie d'azucacs musicals, que poden ser desastrosos per a els joves músics que s'orienten per allí creent-se haver enconstrat un camí nou. Per a usar degudament els temes folklòrics, és precís tindre desperta la sensibilitat sobre tot en quant al sentit de l'armonia i del ritme, com ho han fet els compositors escandinaus i els eslaus del pas del segle XIX al XX. N'hi ha prou en recordar la producció de les escoles nacionalistes, els mestres de les quals s'inspiren ja directament en el «folklore» del seu país, ja tan sols en l'estil general de la música de raça, així Kjerulf, Bull, Grieg, a Escandinàvia, o Borodín, Bala kirew a Rússia. Potser ningú resulta més íntimament de la seua raça que Chopin, de un personalisme no superat. De semblants orientadors han sorgit els moderns músics que, construint la seua estètica sobre la d'aquells, anant després per camins propis, resultaren figures tan característiques com els huí consagrats, des de Debussy o Ravel a Prokofieff; des de Stravinsky a Honneger...

Com es comprén, resulta infinit el camp de les possibilitats musicals a base del sentiment racial, sense que les estètiques negatives puguen fer efectuosos els seus dogmatismes.

Observem tan sols lo poc feliç que ha segut l'orientació de l'art que utilitza temes populars o d'estil popular, però amanits amb tècnica derivada dels «mètodes» d'escola, tals com se usaren a la època de francisió ans al·ludida (segle XVIII al XIX.) Es tancà en les formules fàcils i típiques de la música, sobre tot de l'òpera italiana, i així caigué prompte en l'amanerament. Fon precís que sorgira el romanticisme en música per a evitar aquells mals. Digam de pas que el romanticisme en la música no es assimilable al

romanticisme en literatura; ni pel seu origen, ni pel seu esperit, ni pel seu desenroll, poden tindre vides paral·leles.

Tornant a la tendència musical que emplea motius populars amb tècnica fora de l'esperit popular, tècnica postissa en este cas, notarem que això ha produït a Espanya derivacions poc afortunades, ja que amb tal sistema no s'aprofitava la riquesa de dits motius als quals en canvi s'els vestia amb roba estranya. Així va ocórrer amb la música de sarsuela, que ha vingut a resoldre's en ari buit, tenint també un gran perill; el de que es confonga lo patriòtic amb lo patrioter, la noble palpitació de la raça amb l'exterior convencionalisme carreroner.

Es precis pel tant que es mantinga sempre viva la puresa del noble sentir popular, per a que no degeneri la música espanyola en vulgaritats que serien la seua mort.

EDUARD L. CHAVARRI.

Del llibre «Música Popular Española» Cap. XI.

Les escoles de Vilarreal en temps antics

La educació és tan necessària a la vida del esperit, com l'aliment a la del cos; perque careixent d'educació, el mal, que és molt ratoner, s'apodera dels cors dels infants, desenvolupant-se poc a poc els instints més perversos, que moltes vegades donen lloc a la realització d'actes els més abominables i criminals.

Els nostres avant-passats tenien present totes estes coses i per això mateix crearen escoles per a l'instrucció i educació de la joventut.

Vilarreal ja tenia escoles a principi del segle xv, com es veu anotat en un acord de Consell del dia 16 de Septembre de 1418, en el que diu, que'ls Jurats afermaren per a un any més la ensenyança dels estudiants al mestre en Guillem Caix, fill del poble de San Mateu, con així mateix el tocar l'orgue en la Església major tots els diumenges i dies festius, donant-li del comú de la vila per salari «*cinquanta sous e de les almoynes altres cinquanta sous cascad any.*»

En 1526, desempenyava el càrrec de mestre de escoles y aula de Gramàtica, Mossén Joan Reinos, al qual li donava la vida pels seus servicis cent sous anuals.

Tenint en consideració el Consell de Vilarreal que'l salari que's donava ordinariament al mestre d'escoles era bastant curt, acordà en 18 d'octubre de 1534, se li prestara ademés una casa que estava posada enfront a la església, per a que'l mestre poguera viure en ella «franquament» i tindre en la mateixa les escoles: «*Item mes lo dit hon, consell ajustat mana ésser notat que sia deixada la casa de la dita vila que stá davant de la sglesia, al mestre de scoles de la mateixa vila, per obs de tenir les escoles en aquella franquament.*»

Les lluites intestines donaven lloc, moltes vegades, a que la ensenyança en los pobles no prosperara i portara una vida pobra, una vida esmortida, per la falta de mestres que pugueren donar a la joventut la necessària instrucció.

Empero Vilarreal no descuidava este ram del saber i procurava tindre sempre un bon mestre complidor del seu deure i amant de la ensenyança.

Estos mestres que ensenyaven a llegir als més petits i gramàtica llatina i lògica als majorets, eren per lo regular clergues que tenien un benifet eclesiàstic en la església major, perque de no ser així, amb dificultat haveren pogut atendre a les necessitats més perentòries de la vida percibint tan solament la curta quantitat oferida pels Jurats de Vilarreal, la que més bé se podia considerar com una recompensa a gratificació que com a salari.

Consta en un acord de Consell fet el dia 15 de juny de 1550, que'l prevere Mossén Jeroni Martí, era per aquell temps el encarregat de la ensenyança del poble: «*...lo dit magnific consell ajustat mana esser notat que lo reverent mestre hieronym marti mestre del studi o scoles de la dita vila sia pagat del que degut li es per raho del salari que la dita vila li dona per servir aquella en tenir o regir lo dit studi o scoles...*»

Este mestre percibia cada any en concepte de salari 300 sous; així ho veiem anotat en la data del síndic de la vila, Joan Sanchof, del 13 d'agost de l'any abans indicat: «Nosaltres... Jurats de la vila de Vilarreal manam a vos honorable En Joan Sanchof sindich e clavari de la dita vila que donen e paguen al venerable mossén hieronym Martí prevere bachiller en arts mestre del studi y scoles de la dita vila trecens sous moneda reals de valentia per la dita vila a aquell deguts de una anyada proppasada finida a tres del mes de Juny proppasat e son per raho del salari que la dita vila quascunan li dona per tenir e regir lo dit studi y scoles ham notament de consell al quinze del dit mes de Juny proppasat...»

El so d'una campana que estava col·locada en lo alt del edifici de les escoles, anunciava l'hora d'entrada i eixida dels estudiants a l'aula de gramàtica o estudi.

Esta campana per haver-se romput fon canviada per un'altra nova fabricada en Valencia; així ho indica ú dels albarans de manaments del 23 d'abril de 1550, que diu:

«Item XXXVIII sous al dit Miquel Avinent not. per consemblant quantitat paga en Valencia per la dita vila per tornes e mil·lorament de una campana trencada de stuji de la dita vila cambiada per una atra nova.»

Esta mateixa data la encontrem repetida en l'any 1551, en 19 d'abril, lo que dona lloc a pensar que no se efectuà el pagament en l'any anterior.

Gran interès mostrava tindre el Consell de Vilarreal per a que no faltara mestre per a la educació e instrucció necessària dels jòvens, perque veia, i amb molta raó que era la clau del benestar i prosperitat de la població; per aixó procurava tindre contents als mestres augmentant·los el salari, dins de lo possible, sempre que podia. Així que les escoles de Vilarreal, en el sigle XVII, estaven millor retribuïdes que les de alguns atres pobles, pues al mestre de Gramàtica se li donava 58 lliures anuals i casa per a viure.

Este salari fon augmentat en virtut d'un acord de Consell del dia 28 de setembre de 1649, que diu: «Item fonch notat per lo dit consell que la càtedra de gramàtica se done a M.^o Pau Benlloch per temps de un any, offerinli a daquell per son salari setanta lliures y la casa del studi.»

Per este temps varen florèixer grans literaris i Vilarreal compta entre atres els següents:

En Francesc Joan Mas, mestre de Gramàtica que fon de la Universitat de Valencia i escrigué varies obres meritòries.

Fr. Diago Mas, teòleg eminent i notable escriptor.

Joan Gil Trullench, doctor en sagrada teologia, Rector que fon del col·legi del Patriarca de Valencia i autor de varies obres notables.

Fr. Casimir Piedra, religiós carmelita que escrigué varies obres en llatí.

Fr. Josep Martí, mestre en arts, doctor en sagrada teologia, examinador sinodal de l'Arquebisbat de Valencia, escriptor i poeta.

El Venerable P. Francesch Climent, doctor en sagrada teologia, que morí en 1686 en opinió de sant, està el seu cos soterrat en la església de San Felip Neri, vulgo de la Congregació, en la ciutat de Valencia.

També pot Vilarreal comptar entre els seus fills sabuts a eminents polítics, entre els quals està en Jaume Mascarell, doctor en drets, assessor, auditor, missatger o ambaixador en Flandes i quefe de toda l'administració espanyola, a qui totes les nacions han admirat per el seu saber i prudència en el govern.

Atres grans hòmens literaris i artistes de fama pot gloriar-se Vilarreal d'haver engendrat en sigles posteriors, que com aquells trobaren la seua primera alimentació intel·lectual en ies escoles del seu poble natiu, pero ens abstenem de fer esment d'ells per no allargar més este escrit, i per estar cumplida la tasca que d'un principi nos havíem proposat fer.

BENET TRAVER, PVRE.

Acadèmic c. de la Real de San Fernando.

H-R. Lenormand, dramaturg d'avantguarda

Una sala de café. Tipo «café d'artistes». Atmosfera espessa. Un tercet, als fons, interpreta músiques modernes. Fum, soroll, cocktails, desembaràs, dones dubtoses que fumen displicents el seu egipci. A un racó, un grup de joves que discuteixen, apassionadament, temes d'art. L'UN, gest intel·ligent, parla pausadament, amb suficiència d'«enterat». L'ALTRE impulsiu, cridaner, exposa les seues opinions, rotundament, gesticulant amb ardor.

- L'UN Jo't dic que'l teatre «burguès», les velles fórmules, estan cridades a desaparèixer. L'impuls del teatre modern ha trencat ja eixa fórmula estúpida del teatre amb incidents interessants, només, per a intel·ligències ordenades com estanteries, que semblaven la reclam d'una agència de matrimonis. Al món, hi han altres inquietuts. L'home de hui, el del submarí, el de l'avió, no té la mateixa sensibilitat del de fa tres sigles. Cal evolucionar, cal adaptar-se a la nova mentalitat humana.
- L'ALTRE Bé, bé! Tot això està molt bé. Som absolutament d'acord. Però tu no creus, que eixes ànsies, eixes inquietuts de nostra època, estaven ja reflectades en l'obra de Shaw, de Molnar, de Barrie...
- U. Cal hi han indicis en l'obra d'eixos senyors que dius, però no apareixen clarament afrontats els problemes de la psicologia de nostre temps, amb les recents aportacions a l'aclariment de lo desconegut, de Freud, d'Adler, de tants hòmens intel·ligents que lluiten per il·luminar la fosca en que la humanitat estava sumida.
- A. Està bé. Però mentres no aparega el profeta d'eixa nova religió teatral, l'artista que sintetitze tan suggestives teories...
- U. Vius endarrerit. Ha aparegut ja Lenormand. Lenormand, el genial capdavanter, el cap visible de la nova religió d'art.
- A. Ah! l'autor de «Els fracassats» l'obra recent estrenada a Barcelona. El coneixia, però encara que sabia la veneració que vers ell senten e's d'avantguarda, mai creia que assoliria el títol que tu, ara li adjudiques. Perquè jo, encara que no t'ho parega, també m'entere, i sé de crítics autoritzats que troben defectes capdals en la seua obra.
- U. Bah! reaccionaris, fòsils.
- A. No; crítics cults que abans de donar el seu dictamen estudien l'obra, es documenten.
- U. A voltes, l'enveja, les baixes passions...
- A. Està bé. Per això lo que hi ha que vore és si els defectes que apunten existixen verament, sense fixar-se per a res en el to amb que formulen els seus retrets.
- U. Lenormand és sense discussió, el guaiador de la jove literatura dramàtica a França i ací ho serà pronte també si els que ho poden fer no s'entossudixen a tancar-li les portes. Ja sabràs que és el President del Teatre des Jeunes Auteurs.
- A. Lenormand és un nou bluff amb el que'ls que's diuen avançats ens volen enlluernar. Però el públic de bon sentit sap a qué atendre's.
- U. Res més lluny d'això. La prevenció amb que mireu tot lo nou, vos fa vore fantasmes. Lenormand ha bucejat en l'ànima de l'home contemporani i d'allí ha extret les passions, els instints que regixen les seues criatures escèniques, trasunt fidel de la vida, contradictòria, mixta de bondat i maldat, de vicis i virtuts. Pràctica la teoria psicològica de la inquietut. Tot amb aquell alé gegant que anima les creacions dels tràgics grecs...
- A. Prou! No digues heretgies. Lenormand, lo que ha fet, és adintrar-se en les zones inconfesables, de baixa animalitat de l'ànima per a assolir el fàcil èxit sobre el públic snob d'última hora. Es el seu un art eixut, sense esperit, de bisturí i sala de dissecció, governat pels instints, lo més inferior del ser humà. La seua mòdica filosofia, que es vanta de modernitat, és tan vella com el món, i, amb pretensions d'humanitat, sols aplega a crear entitats metafísiques no hòmens i dones de carn i ossos.
- U. Estàs obcecat. Si ell crea personatges de la contextura moral que dius, no és d'ell la culpa, com no se li pot retreure al retratista la deformitat dels sers que posen davant l'objectiu.

- A. Per Déu! Ell s'ha creat una humanitat per al seu ús, inexistent en la realitat. No podem creure en una humanitat composta exclusivament, de degenerats, d'anormals, d'invertits, com la que's complau en analitzar, a la seua manera, el teu genial dramaturg.
- U. Vosaltres els que desprecieu a Lenormand per sa desorbitació, no penseu que l'art del príncep dels dramaturgs moderns s'entronca, tant per la tècnica com pel contingut amb el dels mestres de la escena, Shakespeare, Calderón, els clàssics grecs...
- A. En l'afany de sublimar a vostres «genis» no's pareu en comparar. La glòria d'aquells, com era autèntica, el temps l'ha augmentat; la de vostres ídols no resisteix una dotzena d'anys.
- U. Perquè'l món avança i les idees es substitueixen amb rapidesa unes a altres, per la força dinàmica de la vida, que no para.
- A. No; perquè hi ha l'art pur, l'etern, el que's nodrix de les passions i els sentiments eterns com l'ànima, i l'altre, el fabricat amb materials inferiors que sols cura de respondre al figurí de moment. Per a produir este, amb un modest talent i un lleuger vernís de cultura n'hi ha prou. La badoqueria literària necessita poc per a enlluernar-se.
- U. Bah! No ens entendrem. Els que així penseu sou la força pasiva que obstaculitza tot progrés.
- A. I vosaltres la bambolla, la vacuitat, lo fugaç, lo inconsistent; res més. No ens entendrem.

F. CABALLERO I MUÑOZ.

La Falla

Els valencians absents

Als valencians absents les nostres festes els fan esclatar de goig allà on estiguen. Cada cor és un clam. Per això concedim espai a estos versos ocasionals d'un enamorat de les falles.

*Es la Falla valenciana, del món tot, la maravella,
 puix, de dos garbes de palla, d'uns vestits, ja roba vella,
 uns llistons, manats d'estopa, cera, tages i cartó,
 entre un Cèuxis, un deixeble de Praxítiles, ¡Oh Atenes!
 i un fuster per a ajudarlos, sense tindre altres Mecenes
 que de dos carrers que s'creuen, els veïns i en ca tots no,
 fan surgir lo que és la Falla: Monument d'art i alegria
 ab les sabies atrevences, els secrets d'enginyeria,
 i els estils arquitectònics des del ciclòpeu fins hui.
 Enigmàtic geroglífic que tè 'l fet ver de la Història
 de la falla el simbolisme i del conte la falòria,
 que sols poden descifrarlo l'iniciat o el adeví.
 Un poema curt i plàstic que te l'jai! amarg del drama,
 el gemec de la elegia, la picor del epigrama,
 lo grotesc del vell colòqui i la gràcia del sàinet.
 Ingeniosa endivinalla que, capciosa, du compresa
 la malícia del dimoni, en un àngel de bonesa,
 la riallada del sarcasme, en el riure d'un xiquet.
 Una crítica que ho juçga tot i a tots de modo insòlit;
 desde 'l tron fins la cabanya, des del Papa fins l'acòlit,
 des del pacte diplomàtic, fins l'enredro de veinat,
 i un motiu per a abillarse corrutacs i corrutaques,
 i que'l poble es divertixca ab soroll, música i traques
 des de l'hora en que la planter fins haverla ja cremat.
 Un mulló que marca 'l terme fred i trist de la hivernada,
 i la última fogata i la última escalfada
 en jadeu! de joiosia al i'hvern que fuig ahuixat
 Un «Te Deum» ab sacrifici a la deua Primavera
 que pels camps ve coronada d'albes flors, casta i riallera,
 de la mà duent, ab tota la tendresa maternal,
 als menuts i mes darrere, en estol, tots sorollosos,
 los brots tendres, glaucs i hermosos de llur part beneit anyal.
 La enganyifa burladora més genial que se fabrica,
 puix se burla del que paga, qui la fa, qui la critica,
 del mateix que foc li bota, galteyantlos ab sa llum
 i la faç allumenantlos per a vore'ls fer visages,
 quan, estant tots als peus d'ella cridant ¡foc! com uns salvages,
 esclafix en llur riallada de flames, purnes i fum.*

VICENT NICOLAU.

Rivera de Valderejo (Alava) 1928-Març.

POEMES DE PASQUAL ASINS

CANTA L'AMOR

Parlàvem a cau d'orella
de l'amor i de la vida
al fresc d'una fontanella
i d'una branca florida.

Els nostres cors se encenien
com el blau de la marina.
En l'horitzó es confonien
les naus de vela llatina

Creuaren unes gavines
aixelades damunt nostre.
Uns infants feien juguines
i el sol els cremava 'l rostre.

De sobte agita 'l boscatge
un vent fort i es posà a ploure.
Aquell brusc canvi d'oratge
fondament ens và conmourre.

La vida!... ¿Es així la vida?
L'interrogant enguniava.
Mes clara i amorosida
la fontanella cantava...

La Fe es la ferma coraçà
la que dona les victòries.
De la tempesta que passa
sols resten les lleus memòries.

Ai del que's vincla i no lluita
i no guanya i es redresa,
amorosit fa sa fruita
i si cau no s'alça apresal!...

El sol brillà al punt i l'aire
reprengué una cançó fina
deixant surant una flaire
de rosers i tarongina.

Ella, humil i asserenada,
em va somriure també.
...J en mon cor feu sa volada
de gavina lleu, la Fe...

RETORN A LA LLAR

Cada dia al cap-vespre Ella m'espera
presa d'un dolç anhel
i no sé quina ufana primavera
brilla en sos ulls de cel,
que fa fugir del cos tota fadiga
amb son subtil perfum
i sent-me estranya em sembla que és amiga
aquella clara llum.

Llavors per a mos somnis de poeta
trobe les expresions més eloqüents,
senc que'l viure es concreta
en la ufana dels dies providents

i el futur, sempre en boires, veig s'aclara
en la serenitat
de les roses enceses de sa cara
i el cor enamorat.

POEMA CONVENTUAL

Com un lliri blanc floria
en el jardí del convent
la càndida Sor Maria,
la mongeta adolescent.

Ella ha creixcut tota ufana
de la pau conventual.
A cada toc de campana
feia una creu solemnia.

Sor Maria té una història
el seu breçol és gloriós.
Mes feu meyspreu de la gloria

per aquest viure en repós:
Sor Maria sols ha vist
en la Creu a Jesucrist.

L'Abadesa se la mira
com un lliri regalat.
Sor Maria quan sospira
deixa el convent perfumat.

«Abadesa a mi m'encanta
vostra mirada suau.
En vostres ulls s'abrillanta
la puresa del cel blau».

«Abadesa jo voldria
vostra dolça melengia
ungida de serenor.

Volguera ser Magdalena
per a morir-me de pena
en pau de Nostre Senyor».

Com una fruita collida
abans d'estar en saó,
Sor Maria cau tranzida
d'una suprema emoció.

Volant com coloms, per l'aire,
veu un chor de serafins
que escampen la dolça flaire
de Jesús i sos jardins.

I a d'ells s'envola afanosa
deixant la vida enutjosa
i la pau d'aquest convent...

D'aquesta faisó moria
la càndida Sor Maria,
la mongeta adolescent.

CRONIQÜES CATALANES

Nòtules del mes

Teatre d'Orientació

UN manifest vibrant i juvenívól, parlant del projecte de «Teatre d'Orientació», ha començat a circular per tota Catalunya, despertant l'entusiasme i provocant l'adhesió de tots els amants del bon teatre. Els autors del manifest i propulsors de la noble empresa, s'han fartat de rebre lletres i més lletres alentadores.

Sens dubte, existeix arreu de Catalunya un amagat esperit de protesta contra l'actual decandiment de la nostra escena. Catalunya no ha arribat encara—enhorabona!—a l'extrem de depravació artística del teatre valencià; però, ha perdut molta de la elevada dignitat que havia arribat a assolir anys endarrere. Per això el manifest ha tingut una envejable acullida i ha provocat algunes polèmiques.

Les primeres figures de la crítica catalana, n'han parlat Prudenci Bertrana, Puig i Ferrer i Ambrosí Carrion, han llençat les campanes al vol; Domènec Guansé s'ha manifestat escèptic i reservat; i Carles Soldevila—es estrany!—ha combatut el propòsit, no sabem per quines ignorades causes.

On el manifest, però, ha caigut com una bomba, ha sigut als salonets de les Direccions dels teatres catalans. I prova d'això, es la pressa que s'han donat a representar obres bones.

«Les ratés», de Lenormand

Una d'elles, aquesta magnífica obra de Lenormand, traduïda per Carles Soldevila i Pous i Pagés, que ha obtingut un gran èxit

Lenormand és un dels autors més interessants i definitius del teatre contemporani. És francès, però poc conegut a França. El benemèrit matrimoni Pitoëff, ha donat a conèixer les seves obres a París i a Suïssa. A Espanya, ha entrat el magnífic autor per Catalunya i en català.

Les excel·lències de l'obra, la bondat de la traducció, l'interpretació correcta i el insuperable decorat de Batlle i Amigó, han fet que'l públic barceloní haja aplaudit ço que'l de París encara mira amb recel i reserves.

«La llotja» de Millàs-Raurell

I també «La llotja», de Millàs Raurell.

Els que llegim «La Revista», coneixíem l'obra, per que's va publicar ja fa més de dos anys. A mi, ni' agradava moltíssim; i no era jo sol qui n'estava entusiasmada. En canvi, el senyor Canals, empressari del Novetats, ha tingut el drama vint-i-quatre messos guardat, sense confiar en l'èxit.

I l'èxit no ha pogut ésser ni més gros, ni més merescut i just. La nit de l'estrena, el teatre s'enfonsava. El públic es trencava les mans de tant d'aplaudir. (I entre bastidors, havia un empressari i un conegut saineter, que no s'ho explicaven ni s'ho han explicat encara)

»La dama enamorada»

A l'Apolo, un altre èxit: «La dama enamorada», de Puig i Ferrer. refosa en tres actes. Moltes nits, el teatre ple. No hi cabia ni una formiga. I també tremolaven les pedres, de tants aplaudiments.

Tres estrenes, que han significat el triomf de la passió i de la dignitat literària, i que no han fet més que demostrar l'absoluta necessitat de que actue—quan més aviat millor—el «Teatre d'Orientació», per a mantenir, encara que més no, a respectable alçada, el nivell mínim de la nostra escena.

Mari netti

Ha passat per Barcelona aquest senyor burgés, italià, faixista i calb, que's diu Marinetti.

Ha donat una conferència, davant un públic escàs. Una conferència en la qual va fer el gat, el gos, l'òliba, i no recorde si també la sargantana.

Res de futurisme, Passà com un turista qualsevol. No cremà cap museu; ans al contrari, els va visitar respectuosament.

I se'n tornà cap a Itàlia, sense que aquesta gran ciutat gris i inquieta que és Barcelona, li fes més cas que si s'hagués tractat d'un ambaixador, o d'un poeta sudamericà.

ARTUR PERUCHO.

La vengança de l'idiota

(Conte de l'horta)

I

AMANEIXIA el vigèsimquint dia del mes d'abril; els camps magnífics de ma pàtria València eren esplendorosa promesa d'ubèrrima floració.

Des d'abans de que les incertes clarors de l'aua extingueren sobre el poblat llurs imprecises tonalitats, nombroses dones estaven ja empunyant llargues canyes, a la punta de les quals hi havia un gros pincell, rematant l'emblanquinat de les fatxades de les cases. Del poal a la paret i de la paret al poal anava incesant la brotxa que, de tant en tant, deixava caure sobre la terra un'ampla i blanca gota de calç.

Tot era animació i gatzara entre els matiners habitants del blanc i simpàtic poblat de Beniclavell.

Cantaven les campanes de la església amb veu solemne, cantaven totes a chor, hasda aquella petita i revoltosa que portava nom de dona i que fea mimos i coqueteries amb sa atiplada veueta d'argent.

Unes donzelles, somrisents, que duyen penjades encara de sos ulls bonicos les darreres boirines de la son, furtaven a les clares, flors i branques, capolls i fullaraca d'un hort mal cuidat, per a llançar-les al pas de la processó.

El seuyor Vicari, que té una cara de sant de mística expressió, caminava, revestit, per els carrers empolsegats, procurant que res faltara: ni els congregants d'esta o de l'atra associació, ni els que havien de dur el pali ni els porta-ciris més adictes.

De l'orgue escapaven per les obertes portes del temple els triomfals acords de la «Marcha Real». La processó eixia, i el macip es desesperava.

—Formeu en tira, xiquets...

Aquells monyicots que obrien marxa no tenien esmena. Es juntaven en punta en compte de caminar paral·lels; els més creixcuts anaven més formals, pero les llumenetes que els feen els ulls desmentien la formalitat. Més d'un día una galantessa per lo baix a les xiquetes fadrines que s'apilotonaven en la volta, a les donzelles que per fer poc de rato que s'havien llavat la cara estaven fresques com roses en les que haveren quedat espuruejant unes gotes de la rosada matinal. I entre els petits no eu faltava qui, tenint-li sense cuidado la serietat de l'acte, anava rosegant entre pa, el seu bollo de xocolate.

El combregar d'impedits s'adintra en l'horta. Ja no l'acompanyava la fastuositat de les processons, ni els pendons brodats en or, ni sisquera aquella parella d'angelets, de rosses trenes postises que acudiren a l'església i que en eixir el senyor retor pegaren a fugir cap a sa casa, desijosos de llevar-se les feixuges ales de guardarrobia; sols anaven el digne sacerdot, a peu per sendes entre camps, botant alguna estreta sequiola, sostenint el daurat copó; l'acòlit que cada volta fea sonar més desmayadament la campaneta i mitja dotzena d'hortolans de rostre broncini, quins ciris es doblegaven, deixant una estela de gotes de cera en la senda.

Sortien les llauradores a les portes de les seues barraques i alqueries amb ciris encesos, que es multiplicaven en el paisatge, al so de la campaneta monacal.

Encara lluien, tènues, en el cel les darreres estreles.

De sobte, al llunt sona un tir.

—¿Qui serà? No veig cap de caçador, digué el sacerdot.

I l'escolá, donant-se-les de sabut, contestá:

—No patixca, senyor retor; serà algú que tira a les terrololes. ¿Cuán s'asentem?...

—Calla, monyicot; ja descansarem en l'alqueria de l'idiota.

I continuaren la marxa cap al mas del pobre home, que ja es vea al llunt sobreixir entre els albers blancs i els xops altíssims.

II

No estigué sempre idiota el pobre Bastiano. Va gojar de clar enteniment, que encara recorden en el poble sa facilitat per a versar en les nits de cantá, sa memòria que floria en refrans, cobles, modismes i històries que eren goig dels infants i a voltes savia advertència per als fadrins o fadrines, però... un dia li vingué la desgràcia

A Pepica, la filla única de son matrimoni amb la pobra Pepeta—al donar-la a llum se la endugué Deu al cel—la va enganyar el Templat, mes no amb el brut engany de la carn escarnida, sinó amb un atre més alevós que destroçà sa vida. Fon el Templat son primer i únic amor. Ja estava la boda preparada, a punt de coronar-se d'atzahars el tendre cap de la enamorada, cuan el Templat la deixá per un atra dona, més rica i també més lletja que Pepica. Plorá en silenci el seu abandó la despreciada i de tant de plorar i de tant de sofrir, se li posà malaltat el cor. ¡Pobre de son cor! Pepica es deformava com

les properes mares; se li unflaren el peus petits i els abans armoniosos tobillos. Confinada en l'alcova, passaren els dies. I un de tants, el pardalet presoner en son pit, deixà de glatir. La va matar el dolor de sa dignitat ferida el menyspreu sofrit per sa personalitat de dona, la màtè l'abandó. Al caure desfetes totes llurs ilusions, amb elles caigué també aquell pobre cos que tant havia patit.

Bastiano cregué tornar-se boig. No se tornà, pero restà com idiotizat; les seues frases no tenien la deguda ilació: de son belfe, sempre humit, caïa un fil de baba; però, no, éll no estava boig; de vegades, sos ulls adquirien una viva refulgència, s'en recordava d'aquell home que escarní i es burlà de l'amor de sa filla, i al Templat fea responsable de la malaltia que la dugué al fosal, i també d'aquell estat seu que el tenia en el cap ple de boires.

La gent s'equivocava. Creïa al veure-lo capficat, perduda la molla mirada en un punt inconcret, que ell no pensava. Si que pensava, si; pensava en sa venjança. Una volta el va veure per la senda del Molí; tornava Bastiano a la Barraca, cuan el Templat li digué al creuar-se amb ell:

—Bon dia, idiota, ja vore si et caus a l'asèquia i et confons en el sapos!...

Bastiano es calla. Una espenta del mal home l'havera llançar al fangar putrefacte de la asèquia sens aigua. No; caure allí, no; l'haveren tingut de traure brut, repulsiu; preferia tacarse de sang que de brutetat. I és que Bastiano tenia un ànima d'arminy.

Tingué por, però va sentir la paraula; ¡idiota! com una bofetada. I augmentà son òdi. ¡Ah, si ell havera tingut allí el retaco!... ¡Amb quin goig li havera ficat en el pit un onça de plom!...

La venjança fon l'única obsessió de sa vida. De vegades, parlava a soles, rumiava sos plans. I la gent dia que estava foll i que parlava a sa filla cuan se li apareixia per les nits.

Ell, asentat davant la porta de sa barraca, sota la parra que esclatava en magnífics xanglots, o en el camp, sempre l'imatge del Templat es presentava a sa imaginació com un monstre, com una fera danyina que ell tenia d'exterminar.

III

Per la senda que conduïa a la barraca de Bastiano, arribava el Viàtic.

—¡Quina calor!—marmolava l'escolà.

I el capellà li fea:—Xe, calla, xe, fin respecte... ¡Respecte. respecte! ¡Romanços!

Com l'escolà tenia tant de tracte diariament amb Deu, la Mare de Deu i tots els sants, ja els tractava en confiança; se furgava el nas davant d'ells i hasda es fumava algun cigarret. Eren cuasi com de la família.

El sol omplia de llum, a través de les topides branques i fullams, la senda i l'horta de Bastiano, cuan el senyor retor i l'escolà arribaren a la barraca.

Agenollat i sostenint un ciri encés ja aguardava ell la visita de Deu.

—Passen, passen dins i descansen. ¡Alabat siga el Senyor!

Deixà el capellà l'auri copó en una taula encabant de llevar d'ella uns gots bruts i un piger sens'ansa que allí hi havia, i prengué assiento en un vell cadiró, mentres l'acòlit anava en busca d'un arbre frutal per a fer en ell algun malcuinat.

—¿Has oit abans un tir, Bastiano?...

—Sí que l'he oit i em paregué escoltar un ¡ait! Per aguardar a Nostre Senyor no he eixit a veure que pasava.

No fon precis eixir. La realitat, responent a sa inquietut, se li entra de mans a boca atropelladament per la porta de sa barraca.

—¡Socorro, auxili!... ¡Estic ferit!...

Així clamava la veu d'un home que arriba arrastrant-se, coberts de sang el pit i les mans. Era el Templat.

Al veure'l, Bastiano tremola, sentintse brollar per tota sa carn l'òdi i la venjança. La mà anà cap a l'escopeta penjada darrere la porta, però la veu del retor el feu dirigir la mirada cap a l'Hostia en la que la fe encarnava l'idea del Deu dels creients.

—Perdona, Bastiano, perdona; Deu perdona al malvat i salvarà al just, al que va patir dolors en l'esperit o laceries en la carn. Mira a tos peus al que et va ferir en el cos, el que l'arrancà la díjja.

—¡Venjança!

—Ta venjança es perdonar. Perdona, i aixina seràs més gran als ulls de Deu.

En la ment de Bastiano anava fent-se la llum. L'impresió rebuda era tan fonda que semblava com si duguera la claror a les ombres que la mort de sa filla deixà en sa ment. Perdonà. El sol brillava amb poderosa força.

El Templat agonitzaba, i mentres Bastiano llavava les ferides del caigut, el sacerdot alcà sa mà destra i traçà sobre sos caps el signe del perdó.

EDUARD BUIL.

Evocacions de continuïtat

De l'obra publicantse «Els cavallers de Vinatea»

LA inquietut es natural en los esperits que asovintejen la meditació i contemplen la realitat.

Si la inquietud resta definida com a passió, i tant inmòvil de la agilíssima surgència de idonees activitats, quina manca fa persistent el desorde de tota mena, la inquietud esdevé rebeldia.

Així l'estat d'una rebeldia consecuent, nos para be a nosatros i nos concília ab l'ordre de justícia quin exili hi és manifest a hores d'ara.

Per a la virtualitat de la reflexió, com a disciplina, com a didàctica d'eixa preacció, cal una rígida aplicació dels principis que nos han determinat a la creencia de tot nostre dret a existir.

Establirem la línia certa sobre la que s'escola la íntima visió que concrete València—no la València estricta—la total.

Al reseguir l'estela pròpia, desde l'infantament emboirat en cercles de metafísica, cabalcarem sobre la seguretat de que anem per camins que nos han pertocat expresivament i determinant, en la voluntat de Deu.

Camí avant, sesse fer resistència a nostre destí, cada voluntat individual, gregària en la unitat de viàtic i de terme, havem de nutrirse d'una complacència superadora—orgull en atres termes—per la que sentim a tot' hora la suficiència: sentit i consideració.

La història estricta de València—no la estricta si no tot el Reine—comporta aquella seguretat de unitat i suficiència en sí, natural i suavíssima.

Sí atres línies racials s'aproparen a la nostra, primitivament u posterior, fins al pròxim paralelisme—beneficós, atendible u refusable—remontarem nostre curs sense moments de confusió i lo que es mes significatiu sense aspectes de defecció.

* * *

A mes no fon l'encostrament, per atra banda impossible, de lo que curava la col·lectivitat de nostres ascendents. Al abric de la gran serenitat de nostres jorus—metereologia maravellosa—i nostra geografia en sa providencial disposició, les naus orientals se reflectaren en les aigües de nostres costes, inhostilçades, i Grecia viva empeltà primigenies clàssiques. Roma admesa feu sembra abundosa de lèxic i legislació i sanc de príncep i de sant catòlicament infundí en nostres terres per San Hermenegildo com avans pel diàcon martir San Vicent la llavor cristiana quina floració i fructificació caracterisaria 'l nostre Poble per a sempre.

La força indígena convertint en substància pròpia fets i sentiments a son entorn surant completava la entitat racial. Al llarc i al fons de nostra expressa realitat es bellu gaven manifestes pero inorganiçades en conjunció d'unitat objectiva, les constituents característiques especialíssimes: el mig viu de comprensió la, rudimentaria, si voleu, pero certa i ponderada a l'abastament, llengua pròpia, en la filiació de les clàssiques; la abstracta organització d'un sentiment d'ordenació estètica en ses plàstiques derivacions; el sagell d'una psicologia recolçada sobre un fons moral cristianíssim que no es pogué fundir ni al temps de la mes intensa dominació mahometana de nostres terres.

S'aguaitava l'hora en que un deslliurament de les trabes materials que nos oprimien posara en exercici la ordenació política.

Nosatros ja erem; en la mes essencial, en la única essencial existència que delimita un Poble. I així la plasmació objectiva en la delimitació formal d'un Estat orgànic que servira les necessitats de la Patria vingué al temps, i per obra de la empenta de Jaume I d'Aragó i Catalunya.

S'establí el contacte i l'element espiritual d'identitat manifesta, i a mes, el decisiu adjutori del braç i el seny del nostre deslliurador d'ara, fon l'inici i la fortificació d'una fraternitat política perdurable i del major progrés impulsora.

El Poble—millor, els dos Pobles-invasors, pels mijans d'una constitució legislativa democràtica, en un reconeixement públic de la personalitat de València, del Poble deslliurat concurriren a la plena efectivitat del dret de València, en quin exercici dins sa llibertat pronte, el nostre Poble fon capdevanter dels de la Confederació.

València resseguia sa línia ferma portant als costats Catalunya i Aragó al darrere sa intensa i immensa concatenació històrica i de tradicions i al davant la visió pròpia de ses esperances i son destí.

València, indivisible, inagregable i suficient!

J. M.ª BAYARRI.

NOTICIARI BIBLIOGRÀFIC

Almanac Valencià 1928.—Número extraordinari de *Cultura Valenciana*. Preu una psta.

La simpàtica revista, de la qual tan grat nos és parlar, ha publicat el seu bell Almanac. Hi han versos de Navarro-Borràs, Thous Llorens, Sanchis Puertes, Cebrian Ibor, P. Bernardí, M.ª Rubert, Ortín Benedito, Cebrian Mezquita, J. M.ª Bayarri, Almela i Vives, i Garrido Juan. Siguen les composicions en prosa Sanchez Gozalvo, Julià Sanjuà, Marín Martínez, Pasqual Tirado, J. M. Corbín, Alegre Ortiz, Caballero Muñoz, E. Lluch, Borràs Jarque i J. Beneyto. Avaloren encara més el text un index de les festes de la Regió; la resenya de les Solemnes sexenals de Morella; i Folklore valencià.

També mereix que's parle a banda de la part gràfica. Es reproduïx el «Llaurador», de Vicent i L'Ermita de San Onofre, de Guiteras. Il·lustren treballs Mateu, Badenes, Gargallo i altres. A més cal comptar hermosos clixes i una artística tapa. Tot cuidat i pulcre; com es poden fer les coses a on hi ha diners i gust. Els felicitem i es disposem a parlar bé del proper número perquè ja està vist que es milloren constantment.

N. B.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura: Tomo IX. Cud. I. Enero-Febrero. Subscripción 12 ptas. año. Ap. 16, Castellón.

S'ha publicat el cada dia més indispensable «Boletín» de la S. C. de C. Hi ha en este quadern, net i simpàtic com ja es de consuetud, un treball sobre «Los Santalinea» dels papers de don Manuel Beñí; «Los valencianos en la Conquista de Menorca», per don José Cortina; «Acuñaciones monetarias durante las Germanías» (amb dos planxes on hi son reproduïdes algunes monedes) per nostre amic i col·laborador F. Mateu i Llopis; «Del Jardí d'Horaci», traducció de la Ode III. Lib I Carm. pel culte poeta Joaquín García Girona, amb afins comentaris. (Única floreta en llengua nostra que ens fa sospirar i desarruar un poc el front). «Acerca de la Segéstica Turdetana», don Carlos Pau. Continua «La Ermita de San Bartolomé de Villahermosa» (amb set hermosos clixes dels retaules) don Emilià Benages. Folk-lore. Notes bibliogràfiques i Vocabulari.

Cal que tots els valencians s'interesen per esta publicació; en trauran gran profit.

N. B.

Obres de J. M.ª Bayarri—Hem rebut un prospecte de mans de nostre estimat amic l'activíssim Josep Maria Bayarri. No cal dir amb quin gust transcrivim a continuació els termes de tan lloable iniciativa, ací a on tota activitat editorial revestix caràcter d'aconteiximent.

Consell Valencià de Publicacions, Mestre Chapi, 12, Valencia. Noves edicions: Prosa i vers, nutrits volums tamany 15 per 19, a pessetes 2'50.

Obres de Josep M.ª Bayarri, Mestre en Gay Saber. Suscripció a grupos de tres obres 6 ptes. «Els cavallers de Vinatea», prólec per Ignaci Villalonga Villalba, llibre de prosa valenciana sugeridor d'am-

bles perspectives patriòtiques. «Foc i Flama», poesia-prólec per S. Verdaguier, poemes moderns com portadors dels sentiments vernaculs i universals. «Roger de Flor», prólec per J. M.ª Giménez Fayos, obra teatral plena de dignificació que es un clam de la escena valenciana, premi en els Jocs Florals de 1925. No deuen faltar en ninguna casa o biblioteca valencianes.

Una novel·la de Josep Pasqual Tirado.—A «La Veu de Catalunya» continuen Miquel Duran els seus articles dels homens i les coses de Valencia: Navarro-Costabella els de Castelló de la Plana. Al darrer que hem llegit aquest escriptor parla de la «Societat Castellonense de Cultura» i de la seua obra.

Hi ha un apart per a el nostre bon amic Pepe Pasqual Tirado «El llaurador literat», com l'anomena. Ens assabentem de que Tirado prepara una novel·la que es diu «Tomatossals». Novel·la d'aventures extraordinàries, amb una mica de regust de llibre cavalleresc i destinat principalment als infants. La esperem plens de goig.

La Nostra Terra.—S'han publicat els números 1 i 2 d'esta excel·lent revista mallorquina que ja anunciarem. De València hem vist les firmes de Peruchó, M. Ferrando i Navarro-Borràs. Es ven, a València, quiosco de Sanchis Germans.

NOTES

Homenatge a Eduard L. Chavarri.—Després d'un document firmat per uns quants joves, el diumenge, dia 26 de febrer, es celebrà a «Las Arenas» el dinar d'homenatge a Eduard L. Chavarri.

Seieren a la taula un considerable numero d'admiradors del nostre músic i es reberen infinitat d'adhesions, entre les quals convé destacar per la seua significació, les de Gabriel Alomar, els germans Martínez Ferrando, Enric G. Gomá, els Acadèmics de San Fernando de Madrid, Cecili Plà, Josep Francés, Mestre Millet, Rafael Domenech i moltes entitats artístiques.

El mestre Palau, en nom dels organitzadors, oferí el banquet amb unes paraules breus i cordialíssimes. El senyor Ibañez Rizo, evocà els inicis en la literatura i l'art de L. Chavarri, i, finalmente este, amb una concisió molt escaient, expressà el seu agraïment a la joventut.

Remarquem que tots els parlaments es pronunciaren en llengua valenciana, com corresponia a l'íntim sentit de l'acte i que la major part de les adhesions estaven redactades en valencià.

TAULA sent per Eduard L. Chavarri la mateixa devoció que ha inspirat als organitzadors de l'homenatge. Admira en ell eixes virtuts de distinció artística i intel·lectual que el feren passar a través del finíssim cedaç d'Eugeni d'Ors a la categoria dels noucentistes, precisament quan este calificatiu tenia un valor reconegut. Músic, literat, crític, ha cultivat totes estes disciplines amb una verdadera elegància espiritual, present sempre en l'aspiració de una València nova.

L'homenatge celebrat era, puix, el tribut que li deviem els joves, preferentment els que trobem en la seua labor una excel·lent orientació.

En altre lloc honora nostres pàgines un frag-

ment d'un capítol del llibre «Música Popular Española» de l'eximí artista, perllongant entre nosaltres la seua amabilíssima espiritualitat.

Conferència a la Casa de la Democràcia.— Causes ben estranyes a la nostra voluntat ens han impedit parlar de les importants sessions que estan celebrant-se al casal dels republicans. Afortunadament «El Pueblo» pot donar-les íntegres i quan més no, fa conciençudes recensions. Llástima que la del senyor Melià—aquest home que tantes coses sab—no fora escrita perquè poguerem conservar l'amenitat, l'interés científic i tantes belles coses... ¿Y la de Valera? També és Valera poseedor de una intel·ligència de les que guanyen l'admiració. Valera i Melià, i Just i Arcadio i Alfaro i Pizcueta i Perucho ja fan un número dels que donen prestigi a una joventut. Si per fortuna no son estos assolés com tots sabem, els que hi ha a la Democràcia podem restar sense doldre'ns quan es parle de crisi d'homens.

Biblioteca Circulant.—TAULA, consegüent amb la seua convicció de que cal atendre amb tanta sollicitud a la difusió de l'obra feta com al foment de la producció, ha creat una modesta «Biblioteca Circulant» de TAULA. Està a disposició de nostres amics.

A qui vullga servir-se d'ella no li exigim més que figure inscrit en nostres llistes de subscripció.

El servei serà fet de la següent manera: Prèvia petició per escrit, enviarem per correu certificat, si el subscriptor és de fora, i a la mà si és de ciutat, el llibre demanat, podent retindre'l un mes com a màxim. Contra entrega del volum se deixaran cinc pessetes en qualitat de depòsit les quals seran reintegrades immediatament qu'el llibre siga tornat, després de descomptar el gasto de remesa. Este depòsit donarà dret a demanar algun altre volum dins el mateix mes, si l'avidesa del lector no es veu satisfeta amb un sol llibre.

En les planes de TAULA han anat apareixent les llistes de les obres destinades a nostra «Biblioteca Circulant». Poden nostres amics consultar-les... i a les seues ordens.

Blasco Ibañez i les seues novel·les valencianes.—Miquel Duran, el prestigiós escriptor valencià, ha fet a Barcelona. (Biblioteca Popular Catalana de Poble Nou) una conferència documentadíssima sobre el mestre valencià.

Remarcà que les novel·les de l'autor de «La Barraca» son filles dels seus propis sentiments i de les seues propies idees; fruit de l'amor que sentia per la seua terra. Ell mateixa declarà que aixó l'ha via dut a escriure «Sónnica la cortesana».

Recordà que Blasco en sa juvenesa va pertanyer a «Lo Rat Penat», l'admiració que sentia pel poeta Verdguer, i els molts contes i llegendes que escriví en valencià.

Reportà que Blasco Ibañez distingia entre novel·lista i literat. «Es naix novel·lista, dia, i se esdevé literat.»

Felicitem a l'amic Duran. Amb el seu panegíric restà ben patent i alta la figura del novel·lista valencià i aixó no més ho pot fer qui, com ell, l'ha estudiat ple d'amor.

Refraner valencià.—Està editant-se una obra que portarà este títol i per la que findrem el goig de vore a l'abast de la mà un ric capdal folclòric. Son benemèrits escorcolladors i col·leccionistes N'Estanislau Alberola i En Manuel Peris Fuentes, els qui segons sembla han afegit també flors del seu ingeni al ramell de la terra i així han amanit onze mil siscentos refrans en l'obra. Esta anirà enriquida amb un plòleg del R. P. Lluís Fullana, el qual també n'ha revisat l'ortografia, i s'enllestix als tallers de l'Editorial Arte y Letras.

Lo Rat Penat.—Resseguint la seua noble tradició cultural està celebrant un cicle de conferències sobre l'interessant tema «La formació de l'horta de València.»

Han disertat, posant de manifest la seua reconeguda erudició i competència, el senyors Facund G. Burriel, Nicolau Primitiu Gómez, Peris Fuentes i han de actuar encara els intel·lectuals castellanencs senyors S. Guinot i Michavila. Les extenses ressenyes que'ls periòdics han fet dels actes celebrats ens excusa de fer-ho ara nosaltres.

Ens complau extraordinàriament poder donar compte de l'activitat cultural de la prestigiosa societat valencianista.

Art fotogràfic català.—Organitzat per la Secció de Fotografia de la A. E. Jupiter (Passeig del Triomf, 50, Barcelona, P. N.) es celebrarà un Concurs Públic i Exposició per al proper mes d'abril. Per l'extensió no podem reproduir les Bases. Podem demanar-se a l'adreça dita. L'admissió fins el 18 d'abril.

Secció filològica.—Al Centre de Cultura Valenciana s'ha constituït esta secció que, per a estudiar la llengua valenciana, es reunirà el primer dimarts de cada més. La Presidència la té el R. P. Lluís Fullana, la Secretaria En J. Ximèneç Faïos.

Ara es fan, una sèrie de conferències a càrrec del R. P. Lluís Fullana, sobre llengua i literatura valencianes. Així es va acordar a la sessió del 6 de l'actual. En dita sessió (diuen) que es varen canviar impressions sobre alguns punts ortogràfics com el de la substitució de «y» per la «i», com a conjunció copulativa i la supressió de la «h» al final de paraula. ¿Peró és que després del Vocabulari del P. Fullana; dels cursos que este pacient home ha explicat; de la casi absoluta conformitat dels que escriuen la llengua literària... encara estan així al C. de C. V.? ¡Bé quedaran els qui vullguen fiar-se d'estos sants homens del C. de C. V.!

El triomf del mestre Palau.—El tindre ja fet l'ajust del present número ens priva de donar compte detallat de l'èxit conseguit a Madrid per l'eminent músic valencià, Manuel Palau i Boix, amb la interpretació—per la Orquesta Simfònica de Pérez Casas—del seu poema «Gongoriana», que, com recordaran nostres lectors, fon premiat en el últim Concurs Nacional de Música.

Ens diuen que l'obra, d'ambient valencià, és de moderna armonització i està instrumentada magístralment. El públic ha fet justícia al jove mestre.

Com a cosa pròpia celebrem el triomf resonant que ha conseguit nostre il·lustre amic i unim nostra veu—efusiva—al chor de felicitacions.

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I
i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pe-setes el volum.)

De Francesc Almela i Vives

LA CATEDRAL DE VALENCIA

(Un volum 2'75 ptes.)

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

Els nostres clàssics: **Tirant lo Blanch**
(IV volums a 7'50 ptes. un). Poesies de **Ra-
món Lull**, (4'50 ptes.) **Eximenis**, contes i
faules, (4'50 ptes.) **Ausias March**, **Bernat
Metge**, etz.

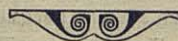
Els trobareu a totes les llibreries, o en-
viat l'import per Gir Postal, us serà remès
el que demaneu per

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

S. Aranda

MARMOLISTA LAPIDARI

Creu Nova, 16 i Miñana, 15

VALENCIA

C. BONILLA

Cirurgià - Ortopèdic - Especialista

Don Juan de Austria, 25 - VALENCIA

CAMES ARTIFICIALS

Lo més perfecte, lo més pràctic. El sistema es degut al propi pacient inventor que, predicant amb l'exemple, porta les dos artificials. Seguritat, lleugeresa, apariència natural. Els amputats poden amb elles dedicar-se a les seues antigues ocupacions sense que ningú pugua notar que porta dits membres artificials.

BRAÇOS ARTIFICIALS: Amb totes les articulacions, a voluntat del pacient, fan perfectes que semblen naturals. Amb ells es pot treballar, menjar, escriure, etc. normalment.

COSSETS REFORMADORS per a la desviació de la columna vertebral. **Faixes de goma i cautxo: Embaràs, matriu, hèrnies umbilicals i operats apendicitis i estòmac.**

DEFORMITATS DEL COS, peus, cames i espal·la, coxàlgia, mal de Pott, paràlisi i tumors blancs, es corregixen amb les especialitats ortopèdiques **BONILLA**.

Construcció d'aparells adequats a cada cas, únic mitjà eficaç per a la reducció de les hèrnies. Els emplastes, braguers, embenats, res positiu resolen. Tampoc la operació es el remei infalible, com se creu vulgarment. Casi totes les operades es reproduïxen, constituint un greu perill. L'aparell individual directe assegura la contenció de totes les hèrnies, hagen segut o no operades, qualsevol que siga el seu volum, sense excloure les denominades «increïbles».

Casa fundada fa un quart de segle.—Les més altes recompenses i condecoracions en Lieja i Paris. Tramitació en curs per a la Medalla del Treball.

RENOVACIÓ TIPOGRÀFICA.—GARDIA, 3.—VALENCIA